

Η ΟΡΓΗ ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ-ΑΣΚΗΣΕΩΝ

1. Ερωτήσεις-ασκήσεις ανοικτού τύπου

1. Να μεταφέρετε τα δευτερόκλιτα ουσιαστικά του κειμένου στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού, εφόσον αυτό είναι δυνατόν.
2. Να μεταφέρετε τα τριτόκλιτα ουσιαστικά του κειμένου στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού, εφόσον αυτό είναι δυνατόν, και να δηλώσετε το γένος τους.
3. Των ονομάτων του κειμένου που βρίσκονται σε αφαιρετική πτώση να γραφούν οι πλάγιες πτώσεις και των δύο αριθμών, εφόσον αυτό είναι δυνατόν.
4. *minaci animo*: Να κλιθούν μαζί και στους δύο αριθμούς.
5. Να μεταφέρετε τα επίθετα του κειμένου στους άλλους βαθμούς, εφόσον αυτό είναι δυνατόν.
6. Των επιθέτων του κειμένου να γραφούν στον άλλο αριθμό οι πλάγιες πτώσεις στο θηλυκό και ουδέτερο γένος του συγκριτικού βαθμού, εφόσον αυτό είναι δυνατόν.
7. Να μεταφέρετε τις αντωνυμίες του κειμένου (πλην των προσωπικών) στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού στο γένος που βρίσκονται.
8. Να γίνει χρονική αντικατάσταση των ρημάτων της 2ης συζυγίας του κειμένου στη φωνή που βρίσκονται.
9. Να γίνει χρονική αντικατάσταση των ρημάτων της 3ης συζυγίας του κειμένου στη φωνή που βρίσκονται.
10. Να γίνει χρονική αντικατάσταση των ρημάτων της 4ης συζυγίας του κειμένου σε όλες τις εγκλίσεις, στη φωνή που βρίσκονται.
11. Να γραφούν οι αρχικοί χρόνοι όλων των ρημάτων του κειμένου και στις δύο φωνές, εφόσον αυτό είναι δυνατόν.
12. Να κλίνετε την προστακτική ενεστώτα και μέλλοντα των ρημάτων “veni”, “viderem” στη φωνή που βρίσκονται.

13. Να ξαναγραφούν οι παρακάτω περίοδοι, αφού μεταφερθούν οι κλιτοί τύποι στον άλλο αριθμό (στο αντίστοιχο πρόσωπο ή στην αντίστοιχη πτώση), εφόσον αυτό είναι νοηματικώς και γραμματικώς δυνατόν:
- α) *Num ad hostem veni et captiva in his castris sum?*
 β) *Qui potuistis populari hanc urbem, quae vos genuit atque aluit?*
 γ) *Ego nihil iam pati possum nec diu miserrima futura sum.*
 δ) *In hoc me longa vita et infelix senecta traxit, ut primum exulem deinde hostem te viderem?*
 ε) *Nisi ego peperissem, Roma non oppugnaretur.*
 στ) *Nisi filios haberemus, liberae in libera patria mortuae essemus.*
 ζ) *Hos immatura mors aut longa servitus manet.*
 η) *Non vobis ingredientibus fines patriae ira cecidit?*
 θ) *Intra illa moenia domus ac penates mei sunt.*
 ι) *Infesto et minaci animo Romam pervenerant.*
14. Να εντοπίσετε και να χαρακτηρίσετε τους ομοιόπτωτους και ετερόπτωτους ονοματικούς προσδιορισμούς του κειμένου.
15. Να εντοπίσετε και να χαρακτηρίσετε τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς του κειμένου.
16. Να επισημάνετε και να δικαιολογήσετε τον συντακτικό ρόλο των τύπων που βρίσκονται σε δοτική πτώση.
17. Να επισημάνετε και να δικαιολογήσετε τον συντακτικό ρόλο των τύπων που βρίσκονται σε αφαιρετική πτώση.
18. Να προσδιορίσετε το είδος των απαρεμφάτων του κειμένου και να δικαιολογήσετε τον χρόνο στον οποίο βρίσκονται. Να δικαιολογήσετε την πτώση του υποκειμένου τους.
19. Να προσδιορίσετε το είδος της μετοχής του κειμένου και να δικαιολογήσετε την πτώση της.
20. Να αναλύσετε με δευτερεύουσα πρόταση τη μετοχή του κειμένου.
21. Να δικαιολογήσετε τον τρόπο εισαγωγής και εκφοράς των ερωτηματικών προτάσεων του κειμένου.
22. Να εντοπίσετε τους υποθετικούς λόγους του κειμένου, να προσδιορίσετε το είδος τους και να δικαιολογήσετε τον τρόπο εκφοράς τους.

23. Να εντοπίσετε τους συνδέσμους του κειμένου και να εξηγήσετε τον συντακτικό τους ρόλο.
24. Να εντοπίσετε τις λέξεις του κειμένου που έχουν ετυμολογική σχέση με αντίστοιχες λέξεις της Ελληνικής (αρχαίας και νέας).
25. *Ego nihil... aut longa servitus manet.*: Να μετατραπεί ο ευθύς λόγος σε πλάγιο. Να χρησιμοποιήσετε ως πρόταση εξάρτησης αυτή που επιβάλλει το νόημα του κειμένου.²²⁵
26. Να μεταφράσετε στα Λατινικά:
- α) *Μήπως μέσα στα τείχη αυτής της πόλης δεν βρίσκονται το σπίτι σου και οι θεοί σου, η μάνα, η γυναίκα και τα παιδιά σου;* (ρητορική ερώτηση)
- β) *Γιατί έχεις έλθει με τόσο εχθρική και απειλητική διάθεση εναντίον της πατρίδας σου;*
- γ) *Μήπως υπάρχει κανείς πιο δυστυχισμένος από εκείνον;* (ρητορική ερώτηση)
27. Στα τρία ζεύγη περιόδων που σας δίδονται, να εντοπίσετε τη νοηματική διαφορά μεταξύ των περιόδων καθενός ζεύγους και να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.
- α) *Num captiva in castris tuis sum?*
Nonne captiva in castris tuis sum?
- β) *Num haec terra te genuit atque aluit?*
Nonne haec terra te genuit atque aluit?
- γ) *Num hoc fecerunt?*
Nonne hoc fecerunt?
28. Να ξαναγράψετε τις παρακάτω διμελείς ευθείες ερωτήσεις κάνοντας χρήση όλων των τρόπων με τους οποίους εισάγονται οι προτάσεις αυτές στα Λατινικά:
- α) *Utrum immaturam mortem an longam servitatem mavultis?*
- β) *Utrum mortuus est ille an vivit?*
- γ) *Utrum exercitus noster vicit an victus est?*
- δ) *Utrum vera dicit an mentitur?*
- ε) *Utrum manebit ille an fugiet?*

2. Ερωτήσεις-ασκήσεις κλειστού (αντικειμενικού) τύπου

²²⁵ Η άσκηση αυτή να δοθεί στους μαθητές, όταν θα διδαχθούν τον πλάγιο λόγο.

I. Άσκηση συμπλήρωσης κενών

1. Να συμπληρώσετε τα κενά επιλέγοντας από τις λέξεις που δίδονται μέσα στις παρενθέσεις τη λέξη που κάθε φορά απαιτείται, αφού τη μεταφέρετε στον κατάλληλο τύπο. Να προσέξετε ώστε οι προτάσεις να είναι νοηματικώς αποδεκτές:
- α) *Nonne mater sum, te
atque aluit?* (qui, tuus pario)
- β) *Qui poteris evertere urbem te
atque aluit? Nonne cives, liberos, matrem,
.....?* (qui, gigno, miseror, coniunx)
- γ) *Quis tu, qui templa deorum evertere
(sum, audeo πρκ.)*
- δ) *Quin, homines inepti,, ut, quod vultis?
(taceo, consequor)*
- ε) *Nonne omnia misera in bellis civilibus et nihil miserius
quam ?* (victoria, sum, ipse)
- στ) *Saepe ille in bellis utebatur. Nonne Graeci Troiam dolo
..... ?* (expugno, dolus)
- ζ) *Leges sunt fundamentum, fons aequitatis. Nonne id
verum? Quis ?* (dubito υποτ. εν.,
sum, libertas)
- η) *Freti vestris fortiter pugnate et hostes fuga salutem pe-
tent. Num milites hostium fortiores ?
(vis, sum, tu πληθ.)*
- θ) *Ille erat homo maximae Num quisquam
divitias plus illo?* (frugalitas, contemno)
- ι) *Cur infesto et animo fines urbis?
Cur tibi non succurrit: “intra penates mei sunt, mater,
coniunx liberique”?* (ingredior, urbs, minax)

II. Ασκήσεις του τύπου “Σωστό-Λάθος”

1. Βάσει του κειμένου να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο:

	Σωστό	Λάθος
α) Η πρώτη ευθεία ερώτηση του κειμένου είναι ρητορική και εισάγεται με το “ <i>num</i> ”, διότι περιμένουμε αρνητική απάντηση.	☐	☐
β) “ <i>In hoc me longa... te viderem?</i> ”: Της ευθείας ερωτήσεως δεν προηγείται ερωτηματικό μόριο, για να δοθεί έμφαση.	☐	☐
γ) Η συμπερασματική πρόταση “ <i>ut primum... te viderem</i> ” εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού, διότι εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου.	☐	☐
δ) Η αναφορική πρόταση “ <i>quae te genuit</i> ” είναι επιθετική προσθετική.	☐	☐
ε) Η ευθεία ερώτηση “ <i>Qui potuisti populari hanc terram... ?</i> ” είναι ερώτηση ολικής άγνοιας.	☐	☐
στ) Η ευθεία ερώτηση “ <i>Non tibi ingredienti... cecidit?</i> ” είναι ερώτηση ολικής άγνοιας. Δεν προηγείται ερωτηματικό μόριο, για να δοθεί έμφαση.	☐	☐
ζ) Η μετοχή “ <i>ingredienti</i> ” είναι απόλυτη και γι’ αυτό βρίσκεται σε αφαιρετική πτώση.	☐	☐
η) Η πρόταση “ <i>Quamvis infesto... perveneras</i> ” είναι παραχωρητική.	☐	☐
θ) Η χρονική πρόταση “ <i>cum in conspectu Roma fuit</i> ” εισάγεται με τον διηγηματικό σύνδεσμο “ <i>cum</i> ”.	☐	☐
ι) Ο υποθετικός λόγος “ <i>Ergo ego nisi... oppugnaretur</i> ” εκφράζει υπόθεση αντίθετη προς την πραγματικότητα.	☐	☐

2. Να εξετάσετε αν η αναγνώριση των λέξεων του κειμένου είναι ορθή ή εσφαλμένη και να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο:

	Σωστό	Λάθος
α) <i>veni</i> : β' ενικό πρόσ. προστακτικής ενεστώτα	☐	☐
β) <i>tuis</i> : αφαιρετική πληθυντικού	☐	☐
γ) <i>infelix</i> : ονομαστική ενικού του αρσεν. γένους	☐	☐
δ) <i>patriae</i> : γενική ενικού	☐	☐
ε) <i>minaci</i> : αφαιρετική ενικού	☐	☐
στ) <i>illa</i> : ονομαστική ενικού θηλ. γένους	☐	☐
ζ) <i>domus</i> : ονομαστική πληθυντικού	☐	☐
η) <i>liberi</i> : ονομαστική πληθ. αρσ. γένους του επιθ. "liber"	☐	☐
θ) <i>mors</i> : τριτόκλιτο ουσιαστικό θηλυκού γένους	☐	☐
ι) <i>manet</i> : υποτακτική ενεστώτα	☐	☐

III. Ασκήσεις πολλαπλής επιλογής

1. Η ευθεία ερώτηση: "Non tibi ingredienti... cecidit?" του κειμένου:

- α) εκφράζει μερική άγνοια και εισάγεται με το "non",
γιατί αναμένεται απάντηση αρνητική.
- β) εκφράζει μερική άγνοια και εισάγεται με τον "non", γιατί
αναμένεται καταφατική απάντηση.
- γ) εκφράζει ολική άγνοια και εισάγεται με το "non", γιατί
αναμένεται απάντηση καταφατική.
- δ) εκφράζει ολική άγνοια: δεν προηγείται ερωτηματικό μόριο
για να δοθεί έμφαση.

Να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο.

2. Η έκφραση "tibi non succurrit" του κειμένου σημαίνει:

- α) μου έρχεται κάτι στο μυαλό
- β) δεν μου έρχεται κάτι στο νου
- γ) δεν του ήρθε στο νου
- δ) δεν σου ήρθε στο νου
- ε) δεν σκέφτηκε

Να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο.

3. Η μετοχή "ingredienti" του κειμένου είναι:

- α) χρονική
- β) αιτιολογική
- γ) εναντιωματική
- δ) τροπική
- ε) επιθετική

Να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο.

4. Ο υποθετικός λόγος της τελευταίας περιόδου του κειμένου εκφράζει:

- α) υπόθεση ανοικτή
- β) υπόθεση αντίθετη προς την πραγματικότητα
- γ) υπόθεση δυνατή

Να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο.

5. Η ευθεία ερώτηση: “Num ad hostem venit...?” του κειμένου:

- α) εκφράζει μερική άγνοια και εισάγεται με το “num”,
γιατί αναμένεται απάντηση αρνητική.
- β) εκφράζει μερική άγνοια και εισάγεται με το “num”,
γιατί αναμένεται καταφατική απάντηση.
- γ) εκφράζει ολική άγνοια και εισάγεται με το “num”,
γιατί αναμένεται απάντηση καταφατική.
- δ) εκφράζει ολική άγνοια και εισάγεται με το “num”,
γιατί αναμένεται απάντηση αρνητική.

Να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο.

IV. Ασκήσεις σύζευξης

1. Στηριζόμενοι στο κείμενο να γράψετε δίπλα σε κάθε ερώτηση το γράμμα της αντίστοιχης απάντησης. Τρεις προτάσεις που καταχωρίζονται στη στήλη των απαντήσεων δεν ανταποκρίνονται σε αντίστοιχες ερωτήσεις.

Ερωτήσεις

Απαντήσεις

1) ☐ <i>Quis populatus est terram, in qua natus et alitus est?</i>	α) <i>Minime vero.</i>
2) ☐ <i>Ceciditne Coriolano ira ingredienti fines patriae?</i>	β) <i>Gnaeus Marcius Coriolanus.</i>
3) ☐ <i>Quae mater vidit suum filium primum exulem deinde hostem?</i>	γ) <i>Certe.</i>
4) ☐ <i>Quo animo Coriolanus Romam pervenit?</i>	δ) <i>Coriolani mater.</i>
5) ☐ <i>Ubi domus, mater, coniunx et liberi Coriolani erant?</i>	ε) <i>Infesto et minaci animo.</i>
	στ) <i>Coriolanus cum exercitu Romam pervenit eam occupatum.</i>
	ζ) <i>Intra moenia Romae.</i>
	η) <i>Coriolani filius.</i>

2. Να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις της Α΄ στήλης με τις σημασίες που δίδονται στη Β΄ στήλη αναγράφοντας μέσα στο πλαίσιο τον αριθμό της αντίστοιχης λέξης της Α΄ στήλης. Στη Β΄ στήλη υπάρχουν δύο σημασίες των οποίων δεν δίδεται η αντίστοιχη λατινική λέξη, την οποία θα πρέπει να συμπληρώσετε, ενώ στην Α΄ στήλη υπάρχουν δύο λατινικές λέξεις των οποίων δεν δίνονται οι αντίστοιχες σημασίες, τις οποίες επίσης θα πρέπει να συμπληρώσετε:

A

B

1) <i>captivus</i>	☐ εξόριστος
2) <i>infelix</i>	☐ σύνορο
3) <i>senecta</i>	☐ απειλητικός
4) <i>exsul</i>	☐ δυστυχιμένος
5) <i>populor</i>	☐ εισβάλλω
6) <i>ingredior</i>	☐ σύζυγος
7) <i>finis</i>	☐ αιχμάλωτος
8) <i>pergo</i>	☐ λεηλατώ
9) <i>patior</i>	☐ γηρατειά
10) <i>minax</i>	☐ οι θεοί του σπιτιού
11)	☐
12)	☐

3. Βάσει του κειμένου να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις της Α' στήλης με τους όρους της Β' αναγράφοντας μέσα στο πλαίσιο τον αριθμό της αντίστοιχης λέξης της Α' στήλης. Στη Β' στήλη υπάρχουν τέσσερις όροι των οποίων δεν δίδεται η αντίστοιχη λέξη.

Α	Β
1) <i>infelix</i>	☐ υποκείμενο
2) <i>exulem</i>	☐ αφαιρετική της ιδιότητας
3) <i>patriae</i>	☐ αφαιρετική του τρόπου
4) <i>minaci animo</i>	☐ γενική υποκειμενική
5) <i>pati</i>	☐ γενική αντικειμενική
6) <i>servitus</i>	☐ αντικείμενο
	☐ κατηγορούμενο
	☐ επιθετικός προσδιορισμός
	☐ γενική κτητική
	☐ κατηγορηματικός προσδιορισμός

3. Συνδυασμός ασκήσεων ανοικτού και κλειστού τύπου

1. Να εξετάσετε αν οι παρακάτω περίοδοι είναι από συντακτικής απόψεως ορθές ή εσφαλμένες και να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο. Να δικαιολογήσετε την επιλογή σας στην περίπτωση που θεωρείτε κάτι εσφαλμένο:

	Σωστό	Λάθος
α) <i>Cur infesto et minaci animo fines urbis ingressus estis?</i>	☐	☐
β) <i>Qui potes populari hanc terram, quae te genuit et aluit?</i>	☐	☐
γ) <i>Hae nihil iam pati possunt nec diu miserae futurae sunt.</i>	☐	☐
δ) <i>Nonne haec terra vos genuit atque aluit?</i>	☐	☐
ε) <i>Nisi ego peperissem, Roma non oppugnata esset.</i>	☐	☐
στ) <i>Nonne captivi in castris tuis sum?</i>	☐	☐
ζ) <i>In hoc me longa vita traxit, ut filios primum exsules deinde hostes vidissem?</i>	☐	☐
η) <i>Coriolanus cum exercitu Romam pervenerat, ut urbem occupet.</i>	☐	☐

- θ) *Nonne intra haec moenia mater, coniunx liberique sunt?*
- ι) *Illi infesto et minaci animo Romam pervenere.*

2. Ο τύπος “infesto” του κειμένου είναι:

- α) δοτική ενικού αρσ. γένους
- β) αφαιρετική ενικού αρσ. γένους
- γ) δοτική ενικού ουδ. γένους
- δ) αφαιρετική ενικού ουδ. γένους

Να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο και να δικαιολογήσετε την επιλογή σας.

3. Ο υποθετικός λόγος “nisi filium haberem... mortua essem” εκφράζει:

- α) υπόθεση ανοικτή
- β) υπόθεση αντίθετη προς την πραγματικότητα
- γ) υπόθεση δυνατή

Να σημειώσετε την ένδειξη X δίπλα στη σωστή επιλογή και να αναφέρετε το λόγο για τον οποίο απορρίψατε τις υπόλοιπες.

4. Να συμπληρώσετε τα κενά επιλέγοντας από τις λέξεις που δίδονται μέσα στις παρενθέσεις τη λέξη που κάθε φορά απαιτείται, αφού τη μεταφέρετε στον κατάλληλο τύπο. Να δικαιολογήσετε την έγκλιση εκφοράς των ερωτηματικών προτάσεων. Να προσέξετε ώστε οι προτάσεις να είναι νοηματικώς αποδεκτές.

- α) *Nonne in eum locum, ut nisi qui deus vel casus aliqui, salvi esse nequeamus?* (res, subvenio, deducor πρκ.)
- β) *Cur tristissimi? Quid accidit?* (sum, tu πληθ.)
- γ) *Cur? Cur fiduciam vestram*? (perturbor ενεστ., amitto πρκ.)

- δ) *Nonne cives patriam amare, leges servare, viros excellentes rem publicam stabiliverunt?* (qui, debeo, imitor)
- ε) *Quid faciam? fines patriae, quae me atque aluit, an non?* (ingredior, gigno)
- στ) *Quis servus esse? Quis servitatem ?* (volo υποτ. εν., antepono²²⁶ υποτ. εν., libertas)
- ζ) *Lex est fundamentum civitatis. Num civitas sine ?* (sto, lex)
- η) *Leges sunt fundamentum libertatis. Num liberi sine ?* (possum, is, sum)
- θ) *Utrum putatis premi malis an ?* (sapiens, utor, is)
- ι) *Quis non liber in libera patria?* (cupio, morior)

²²⁶ antepono (+ αιτ. και δοτ.) = προτιμώ, βάζω κάτι πάνω από κάτι άλλο (Βλ. Μάθ. 46)